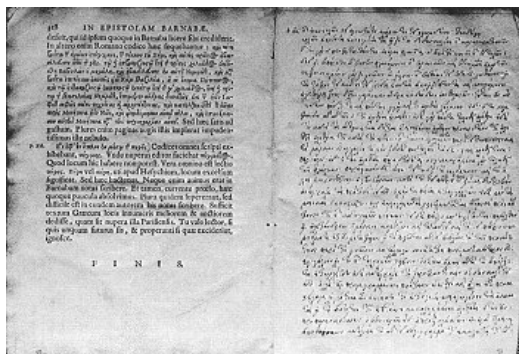

TAJNÉ MARKOVO EVANGELIUM

V roce 1958 našel Morton Smith, profesor starověkých dějin na Kolumbijské univerzitě, v klášteře Már Sábá necelých 20 kilometrů jihovýchodně od Jeruzaléma částečný přepis neznámého dopisu Kléménta Alexandrijského (150-215). Text byl pravděpodobně v polovině 18. století opsán z původního zdroje na předsádce u zadní desky knihy z roku 1646, jejímž obsahem je dílo Ignáce z Antiochie (†107).

Fotografie předsádky knihy s přepisem listu Kléménta Alexandrijského.

Mnoho odborníků věří, že je dokument autentický, což má mimo jiné potvrzovat způsob vyjadřování, sloh a slovní zásoba pisatele. Paleografické rozborly potvrdily, že k přepisu muselo dojít nejdříve koncem 17. století a nejpozději začátkem 19. století.

S ohledem na jazykovědné, místopisné a historické analýzy můžeme dojít k závěru, že Kléméns svůj dopis napsal někdy mezi lety 170 a 190 a adresoval jej jistému Theodórovi. Kléméns Theodóra varuje před Markovým evangeliem zfalšovaným sektou Karpokratovců (kolem roku 125) a zmiňuje se o existenci jeho původní tajné verze. Příslušná pasáž zní takto:

"Pokud jde tedy o Marka, během Petrova pobytu v Římě sepsal výklad skutků Pána. Nerozhlásil však všechny, ani nenaznačil jejich tajemství, ale vybral takové, o kterých si myslel, že jsou nejužitečnější pro rostoucí víru těch, kteří jsou vyučováni.

Když ale Petr zemřel jako mučedník, Marek přišel od Alexandrie přinášejeíc obojí - své vlastní zápisky i ty Petrovy, z nichž přenesl do své první knihy věci vhodné pro všechny směřující k poznání. Tak sepsal duchovnější evangelium pro potřeby zasvěcených. Přesto však ještě nevyšlovíl neprozraditelné věci, ani nenapsal velekněžské (hierofantské) učení Pána, ale k už zapsaným příběhům přidal další a kromě toho pronesl určité výroky, o jejichž výkladu věděl, jakožto zasvěcovatel do mystérií, že může posluchače uvést do nejnitřnější svatyně pravdy skryté za sedmi závoji.

Tak, v souhrnu, ty věci připravil, podle mého soudu ne nepřejicně nebo neobezřetně. A po smrti zanechal svůj spis církvi v Alexandrii, kde je stále velice pečlivě hlídán. Je předčítán pouze těm, kteří jsou zasvěceni do velkých mystérií."

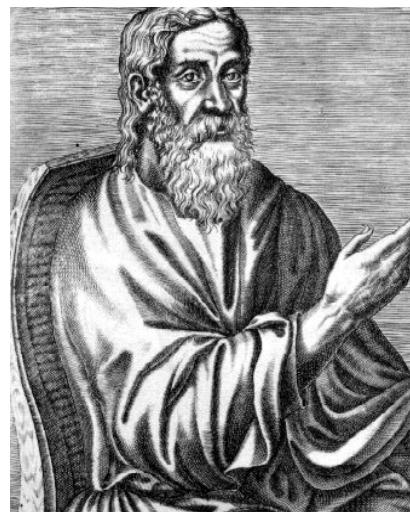
Profesor Smith se domnívá, že originál tajného Markova evangelia byl napsán v aramejštině a autoři kanonických textů Markova a Janova evangelia z něho při svém psaní čerpali. Některé formulace v tajné verzi jsou však natolik problematické, že se je raději rozhodli vynechat.

Pokud by měl Smith pravdu, znamenalo by to, že je tajné znění Markova evangelia jedním z nejstarších a nejpůvodnějších informačních zdrojů o ústřední postavě křesťanské víry. Jenomže Smithův objev a názory na něj nepřijali všichni s nadšením. Někteří ho dokonce obvinili z podvodu. Věřící jsou často hnáni obavami z toho, že by to otřásl tradičním pohledem na Ježíše Krista a také, že by to ohrozilo autoritu církve. Nicméně i přes odpor církevních kruhů trvá nemalá skupina odborníků na tom, že tajné evangelium je starší než kanonický Marek, po případě že biblické Markovo evangelium bylo o všechna problematická místa zkráceno.

"Domnívám se, že kanonický Marek je velmi dobře promyšlenou revizí Tajného Markova evangelia," prohlásil například světoznámý religionista John Dominic Crossan, jeden z nejvýznamnějších expertů v oboru biblické archeologie, antropologie a rozboru novozákonního textu. Stejný názor zastává i Helmut Koester, profesor teologie na Harvardově univerzitě a odborník na dějiny církve a Nového zákona.

Duchovnější verze byla, jak zdůrazňuje Kléméns, vyhrazena pouze pro potřeby zasvěcených. Ve svém dopise píše, že "ne všem je možno povědět celou pravdu". Většina křesťanů totiž není podle něj připravena na přijetí plnosti evangelia. Proč? Důvodů bylo jistě více. Mimo jiné také proto, že na určité pasáže může být nahlíženo nesprávně. Lze je třeba použít k rozvíjení spekulací o Ježíšově homosexualitě. Kléméns rozhořčeně připomíná, že přívrženci samozvaného gnostika a čaroděje Karpokrata do evangelia přidali smyšlené věty o styku "nahého muže s nahým mužem" apod. Stejný výklad by mohl mít i níže citovaný text.

Ovšem i sám Morton Smith varoval před povrchní interpretací, která nezohledňuje důležité souvislosti. Navzdory tvrzení některých profesionálních vykladačů Písma víme, že Ježíš v biblických evangeliích vybrané osoby zasvěcoval do mystérií, které by nezüčastnění pozorovatelé nechápali a vykládali by si je mylně. Zasvěcující praktiky, při jejichž provádění musel být adept přítomen nahý, jsou známy z většiny starověkých kultur. V našem případě se nejčastěji uvažuje o iniciačním obřadu křtu. Nelze ovšem předpokládat, že by toto vysvětlení bylo obecně přijímáno. Je tudíž celkem pochopitelné, že utajované znění bylo určeno pouze omezenému okruhu jednotlivců.

Kléméns Alexandrijský (150-215)

Shoda nepanuje ani v otázce, kdy přesně Tajné Markovo evangelium vzniklo. Církevně orientovaní biblisté upřednostňují pozdější dataci. Odhady se pohybují v rozmezí let 70 až 160. (Konvenční Markovo evangelium bylo údajně sepsáno někdy mezi roky 65 a 80.)

Kléméns ve svém dopise uvádí jako příklad dva úryvky. Oba jsou součástí 10. kapitoly Markova evangelia a oba do biblického textu pozoruhodným způsobem zapadají. V následující citaci jsou slova z tajné verze barevně zvýrazněna. Povšimněte si zajímavé návaznosti druhého úryvku na 46. verš. V novozákonní verzi očividně něco chybí. Ještě zajímavější je souvislost s jinak záhadnou zmínkou o polonahém mladíkovi z 14. kapitoly (podle některých spekulací je polonahým mladíkem evangelista Marek). Za pozornost stojí i další zmínka o mladíkovi v 16. kapitole.

BIBLICKÉ MARKOVO EVANGELIUM + PASÁŽE Z TAJNÉHO MARKOVA EVANGELIA

10. KAPITOLA

(...)

32 Byli na cestě do Jeruzaléma a Ježíš šel před nimi; byli zaraženi a ti, kteří šli za nimi, se báli. Vzal k sobě opět svých Dvanáct a začal mluvit o tom, co ho má potkat:

33 "Hle, jdeme do Jeruzaléma a Syn člověka bude vydán velekněžím a zákoníkům; odsoudí ho na smrt a vydají pohanům,

34 budou se mu posmívat, poplívají ho, zbičují a zabijí; a po třech dnech vstane."

A přicházejí do Betanie. Byla tam jakási žena, jejíž bratr umřel. Přišla a klaněla se Ježíšovi a řekla mu:

"Synu Davidův, smiluj se nade mnou."

Ale učedníci ji napomínali.

A Ježíš, jsa rozhněvaný, odešel s ní na zahradu, kde byl hrob, a hned byl z hrobu slyšet silný křik. Ježíš přistoupil blíž a odvalil kámen od vchodu do hrobu. A hned vstoupil dovnitř, kde byl ten mladík, vztáhl svou ruku, uchopil ho za ní a zvedl ho.

Avšak mladík se na něj podíval, zamiloval se do něho a začal ho prosit, jestli by s ním nemohl zůstat. Vyšli z hrobu a vešli do mladíkova domu, protože byl bohatý. A po šesti dnech mu Ježíš řekl, co má udělat. A večer mladík přišel k němu. Nesl plátno přes své nahé tělo. A zůstal s ním tu noc, neboť Ježíš ho vyučoval v tajemství království Božího.

Odtud vstal a vrátil se na druhý břeh Jordánu.

35 Přistoupili k němu Jakub a Jan, synové Zebedeovi, a řekli mu: "Mistře, chtěli bychom, abys nám učinil, oč tě požádáme."

36 Řekl jim: "Co chcete, abych vám učinil?"

37 Odpověděli mu: "Dej nám, abychom měli místo jeden po tvé pravici a druhý po levici v tvé slávě."

38 Ale Ježíš jim řekl: "Nevíte, oč žádáte. Můžete pít kalich, který já piji, nebo být pokřtěni křtem, kterým já jsem křtěn?"

39 Odpověděli: "Můžeme." Ježíš jim řekl: "Kalich, který já piji, budete pít a křtem, kterým já jsem křtěn, budete pokřtěni."

40 Ale udělovat místa po mé pravici či levici není má věc; ta místa patří těm, jimž jsou připravena."

41 Když to uslyšelo ostatních deset, začali se hněvat na Jakuba a Jana.

42 Ježíš je zavolal k sobě a řekl jim: "Víte, že ti, kdo platí u národů za první, nad nimi panují, a kdo jsou u nich velcí, utlačují je."

43 Ne tak bude mezi vámi; ale kdo se mezi vámi chce stát velkým, buď vaším služebníkem;

44 a kdo chce být mezi vámi první, buď otrokem všech.

45 Vždyť ani Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé."

46 Přišli do Jericha.

A byly tam sestra toho mladíka, kterého Ježíš miloval, a jeho matka a Salomé. A Ježíš je nepřijal.

A když vycházel s učedníky a s velkým zástupem z Jericha, seděl u cesty syn Timaiův, Bartimaios, slepý žebrák.

47 Když uslyšel, že je to Ježíš Nazaretský, dal se do křiku: "Ježíši, Synu Davidův, smiluj se nade mnou!"

48 Mnozí ho napomínali, aby mlčel. On však tím více křičel: "Synu Davidův, smiluj se nade mnou!"

49 Ježíš se zastavil a řekl: "Zavolejte ho!" I zavolali toho slepého a řekli mu: "Vzchop se, vstaň, volá tě!"

50 Odhodil svůj plášť, vyskočil a přišel k Ježíšovi.

51 Ježíš mu řekl: "Co chceš abych pro tebe učinil?" Slepý odpověděl: "Pane, ať vidím!"

52 Ježíš mu řekl: "Jdi, tvá víra tě zachránila." Hned prohlédl a šel tou cestou za ním.

(...)

14. KAPITOLA

(...)

51 Šel za ním nějaký mladík, který měl na sobě jen kus plátna přes nahé tělo; toho chytli.

52 On jim však nechal plátno v rukou a utekl.

(...)

16. KAPITOLA

(...)

5 Vstoupily do hrobu a uviděly mladíka, který seděl po pravé straně a měl na sobě bílé roucho; i zděsily se.

6 Řekl jim: "Neděste se! Hledáte Ježíše, toho Nazaretského, který byl ukřižován. Byl vzkříšen, není zde. Hle, místo, kam ho položili.

7 Ale jděte, řekněte jeho učedníkům, zvláště Petrovi: 'Jde před vámi do Galileje; tam ho spatříte, jak vám řekl.'"

(...)

ZDROJE

Dus J., Pokorný P., Neznámá evangelia - Novozákonní apokryfy I., Vyšehrad, Praha 2001

Wieland Willker, The Secret Gospel of Mark,
http://www-user.uni-bremen.de/~wie/Secret/secmark_home.html

Early Christian Writings, Secret Mark,
<http://www.earlychristianwritings.com/secretmark.html>

The Gnostic Society Library, The Secret Gospel of Mark,
<http://www.gnosis.org/library/secm.htm>

Wikipedia, Secret Gospel of Mark,
http://en.wikipedia.org/wiki/Secret_Gospel_of_Mark

Wikipedia, Mar Saba letter,
http://en.wikipedia.org/wiki/Mar_Saba_letter